

Új eleme volt a táborozásnak a népi építész szakcsoport megjelenése: a makettezés iránt nagy érdeklődés indokolja további tábori tevékenységüket. A többi csoport témái: néprajz helytörténet, úttörőtörténet; krónikakészítés; népviselet-készítés, hímzés, szövés, kötés, fafaragás, népdal, népzene, néptánc, gyermekjátékok, fazekasság, népi étkek, étkezési szokások.

Romantika és ismeretszerzés — azt hiszem, e két fogalom köré csoportosítható a tábor élete S ez a legtöbb, amit egy ilyen hét adhat.

Drescher Attila

Úttörő szakkörvezetők honismereti továbbképzése

Az úttörőkorosztállyal foglalkozó szakkörvezetők továbbképzését eddig úttörőházunkban oldottuk meg negyedévente. A jelenlegi vezetők továbbképzésének, illetve a vezetői utánpótlás biztosításának egy új modelljét próbáltuk ki illetékesek bevonásával. A népművelési Intézet a javasolt tervet kiegészítette, útmutatást adott a forma megvalósításához.

Ezévben a Kapos-Koppány mentével foglalkoztunk — egy-egy adott közösség múltjának fel-tárásával. Minden kis közösség (szakraj) kapcsolatban állt egymással, de külön foglalkoztunk az építészettel, a fazekassággal, a krónikakészítéssel, a hímzéssel, a táncsal, a népdallal, a zenével, az étkezési kultúrával, a népviselettel, a tisztálkodással, a famunkával, az úttörőtörténettel.

A gyűjtéseket elméleti felkészítés előzte meg, ezt követően szakemberek irányításával adatlapokat, kérdőíveket állítottak össze, majd pedig a csoportokat készítették fel (kulturált viselkedés, társalgás, megnyerés, témaismeret). A gyűjtést a vezetők irányították egy-egy községben (Regöly, Ozora, Szakály).

Hogy milyen mélységben sikerült a képzés, az a vezetők felkészültségén és rátermettségén is múlt. Új arcok jelentek meg, érdeklődéssel hallgatták az előadásokat, a szakmai, technikai, közművelődési ismertetőket, forgatták a szakirodalmat, alkalmuk volt a gyakorlatban is kipróbálni a pályázatok készítését, meghallgathatták értékelésüket. Munkájukat a felkészítés után „tudatosan fogják ellátni” — így fogalmazott az egyik hallgatónk, hiszen a tartalmat és a formát együtt láthatták.

A tanfolyam hasznát a tábor végén már mérhettük az elkészült dolgozatokkal.

Biró Mártonné

A XI. honismereti kerékpártúra¹

1985-ben már a második évtizedébe lépett a szlovákiai magyar fiatalok országjáró rendezvénye, a honismereti kerékpártúra (HKT). Résztevői a tavalyi — jubileumi — Nógrád és Gömör tájait bejáró túra után ezúttal Kelet-Szlovákia szépségeiben gazdag vidékével, a Bódva mentével ismerkedtek meg.

Az előjelek nem voltak túl biztatóak. A hosszan tartó esős időjárás, a megszokottnál jóval korábbi időpont, illetve ennek váratlan megváltoztatása (szervezési okok miatt az indulást egy héttel előre kellett helyezni) több kérdőjelet tett a túra sikere elé. Főleg ez utóbbi ok miatt kellett néhány állandó résztvevőnek, „óstúrázónak” lemondani a részvételről. A szervezőknek tehát volt miért izgulniuk. Szerencsére erre nem volt szükség. A megadott időpontban, július 6-án mintegy nyolcvan gyűltek össze az első táborhelyen, Gombaszögön. Este fellángolt a túra egyik jelképe, a tábortűz. Barátok, ismerősök találkoztak újra, számoltak be egymásnak az elmúlt év eseményeiről.

¹A kerékpártúráról készült képeket lásd az első borítón (Szerk.)

A Rozsnyói járás bányáiban évszázadok óta termelik a legkülönfélébb ásványi kincseket. Jelenleg a magnezit és higanyérc bányászatán van a fő hangsúly. A bányászélet mindennapjaival, a bányák fejlődésével ismerkedtek az első nap a túrázók a rozsnyói Bányászmuzeumban. Külön érdekessége a múzeum udvarán elhelyezett több mint két méter magas Kossuth Lajos-szobor, s ugyancsak itt látható néhány, kovácsoltvasból készült síremlék is. Történelmi emlékekben gazdag a város: a püspöki székesegyház és a ferencesek temploma mellett a freskókkal díszített plébánia épületét tekintették meg a túrázók egy rövid városnéző séta keretében. A krasznahorkai vár, valamint az Andrassy Franciska és férje, Dénes sírboltját őrző mauzóleum meglátogatása után a hárskúti (Lipovnik) templommal is megismerkedtek, amelynek vakolata alatt két éve, tatarozásokor freskókra bukkantak. Sajnos a további feltárási munkák elvégzésére anyagiak hiányában nincs mód. Dernőn (Drnava) és Kiskovácsvágáson (Kováčová) keresztül Lucskára (Lučka) jutottak a túrázók, ahol a közelmúltban helyreállított Árpád-kori templom maradványait nézték meg a temetőben, s Korcsmáros Lászlótól érdekes előadást hallgattak a templomról, a faluról és lakosairól.

A természeti szépségekben gazdag Szlovákia egyik gyöngyszeme a Szádelői-völgy. A túra résztvevői pihentetve kerékpárjukat, id. Stibrányi Gusztáv, a völgy egyik kiváló ismerőjének vezetése alatt gyalogosan keltek útra, gyönyörködve a szépséges tájban, olykor megállva egy-egy rövid előadás erejéig, sok érdekes adatot tudhattak meg a völgy értékes növény- és állatvilágáról, természeti képződményeiről, barlangjairól. S hallhattak néhányat a völgyhöz, sziklához fűződő mondák közül is. Az esti táborútnál Mihályi Molnár László elevenítette fel az eddigi túrák történetét, s ez az est lett a „hivatalos” ismerkedési est is.

Táborbontás után Szádudvarnokon (Zádielské Dvorníky) és Szádalmáson (Jablonov nad Turňou) keresztül Kortvélyesre (Hrušov) vezetett az útvonal. Itt Kardos István, a rozsnyói műemlékvédelmi hivatal történésze fogadta a túrázókat. Kalauzolásával megtekintették az általa újra felkutatott, valószínűleg a XV. századból származó, a falu szőlőhegyén található, freskókkal díszített Szent Anna-kápolnát. Történetéről nagyon kevés hiteles adat maradt fent. Meglehetősen rossz állapotban találták rá. A hazai s magyarországi történészek bevonásával végzett feltárási és restaurálási munkákat csak nemrégiben fejezték be. A harmadik nap egy Mészékébe (Včeláre) vezető rövid látogatás után a túra utolsó táborhelyén, Somodiban (Drienovec) fejeződött be.

Másnap kirándultunk az Áji-völgybe. Az itt felkeresett Áj (Háj) község azon ritka települések közé tartozik, amelynek teljes zenei anyagát feltárták. A jelentős munkát Vargyas Lajos végezte el és adta közre az 1940-es évek elején. Ajból meredek út vezet a völgy felső végén fekvő ruszin településre: Ajfalucskába (Hačava). Érdekes látvány volt a völgyek szorításában fekvő falu temploma, temetője. Visszatérőben még jutott idő a völgy rejtett zugainak felkérésére is.

Fecső Pál nyugdíjas tanár, újságíró a tornai (Turňa nad Bodvou) templom falánál Torna vármegeye gazdag történelmével ismertette meg hallgatóságát, külön figyelmet szentelve a tornai várnak és a városnak. A Szűz Mária tiszteletére emelt templom rejtett kincsét jelentik az egyik oldalhajójában található freskók, melyeket a legenda szerint Jókai Mór fedezett fel. A túrázók virágcsokorral emlékeztek meg a Magyar és Szlovák Tanácsköztársaság itt nyugvó hősi halottairól. Távolról is vonzó látványosság a tornai várom. Belsejében azonban a sűrű bozót miatt alig lehet megmozdulni. A hegyoldal külön érdekessége, hogy Európában itt nő a szigorúan védett tornai vértó (Onosma tornense).

A borult idő miatt a Somodi—Kassa(Košice)—Somodi útvonalat kerékpár helyett vonattal tették meg az érdeklődők. Kassán Balassa Zoltán volt az idegenvezető. A Thália Színpadon, a kassai magyar társulat otthonában megtartott rövid, a város történelmét összefoglaló előadás után került sor a többórás, de minden tekintetben érdekes városnéző sétára. Nehéz lenne ennek valamennyi megállóját felsorolni, izelítől csak néhány közülük. A Jakab-villa, a Fekete Sas Szálloda, a volt Széchenyi liget (ma Petrov park), II. Rákóczi Ferenc rodostói ebédlőházának másolata, a Miklós börtön, a Kassai Kormányprogram épülete, a református, jezsuita és a domonkos templom, az Állami Színház (volt Kassai Magyar Színház) és természetesen a kassai dóm. A séta II. Rákóczi Ferenc síremlékének megtekintésével ért véget, ahol a túrázók egy-egy virágcsokrot helyeztek el.

Az elmúlt évtizedek alatt zárandokhellyé vált Stosz (Stos) volt a következő nap első megállóhelye, ahol a túrázók kegyelettel adóztak Fábry Zoltán emlékének. Az 1970-ben elhunyt kiváló íróról, publicistáról Balassa Zoltán tartott rövid előadást.

A túra egyik legnagyobb élménye volt a mánta faluban, Mecenzéfén (Medzev) a Szlovák Műszaki Múzeum egyik működő hámorának meglátogatása. A falu 85 éves kovácsa fiatalos lendülettel, pontos s körültekintő előkészületek után percek alatt varázsolt kapát a nyersvas félkész áruból, a vízahajtotta kalapács és néhány egyszerű kovácseszköz segítségével. Megemlítendő, hogy a túra vezetője egy 15 m magas cseresznyefa tetejéről hívta le az idős kovácsot. „Ott voltak a legérettebbek...” — okolta meg otlletét. A falu történelméről, a mánták életéről, a kovácsokról Aranka néni, a falut alaposan ismerő tanítónő tartott előadást.

A II. világháború végén áruálás áldozatává vált a legendás Petőfi-partizáncsoport. A sírjukra elhelyezett virágcsokor, az egyperces néma csend volt a túrázók tiszteletadása a hősi halottak

előtt. A hónapok szép elvezetésével gyarapíthatták szókincsüket a figyelmesebbek a temető kovácsoltvas siremlékeinek feliratairól. Őszelő (szeptember), őszhó (október), őszutó (november), télelő (december) stb. olvashatták rajtuk.

A hajdan híres jászói (Jasov) kolostor lett a nap utolsó megállóhelye. Sajnos sem az eredetileg több mint 143 ezer kötetet tartalmazó apátsági könyvtárba, sem a sokak által az egyik leggazdagabbnak tartott templomba nem jutottak be, csupán az ablakon keresztül pillanthattak be egy segítőkész apácánóvér jóvoltából.

A túra utolsó napja Csécsen (Čečevoce) kezdődött, ahol a mai Kelet-Szlovákia legrégebbi, a XIII. század második feléből származó református templomának értékes freskóival ismerkedtek meg. Ezután Makranc (Mokranec) következett, itt a túra résztvevői Gizella királynénak a templomban elhelyezett sirkövét nézték meg — sajnos a rászertelt, s oda nem illő lámpáktól elcsúfítva, megrongálva. Ugyanitt Kmečko Mihály ismertette élvezetes előadásban a település és a környék életét, a sirkő feltételezett kalandos útját.

A szepsi (Moldova nad Bodvou) művelődési otthonban a régi ismerős, id. Ph. Mr. Stibrányi Gusztáv és Halász Péter helyi pedagógusok beszéltek a város keletkezéséről és a jelenlegi életéről. Meglepetés következett ezután: a Szolnoki gimnazisták Mrožek: Multság című darabját mutatták be nagy sikerrel.

Debród (Debrad) több szempontból is emlékezetes maradt. A szívélyes fogadtatás, a CSEMADOK helyi szervezete elnökének helytörténeti előadása és egy rövid kirándulás a Szent László-kúthoz, az idei túra méltó befejezése volt.

Összegezve a XI. HKT tapasztalatait, egyértelműen megállapítható annak sikere. Az időpontváltás miatt a tavalyihoz viszonyított majdnem egyharmados létszámcsökkenés egyáltalán nem vált a túra kárára. Sőt! A társaság így kevésbé szakadozott szét, egységesebb, barátságosabb volt a hangulat. A sikerhez nem kis mértékben járultak hozzá a túra vezetői: az „óstúrás” Koteles László, Koleszár Béla, valamint Balogh Gizella. Áldozatos munkájukért mindnyájan elismerést érdemelnek.

Puntigán József

Füzéri vár – füzéri rom!?

Tokajhegyalját, a déli fekvésű szőlősdombokat, majd a nagy hírű Sárospatakat elhagyva, a Zempléni-hegység domb- és völgyvonulatai között aligha akad szebb, szemet gyönyörködtetőbb látvány, mint a híres füzéri vár még épen maradt falai. Itt, ahol ipari településektől, városoktól távol az ország legtisztább levegőjét szívhatják a lakosok és a turisták, biztos, hogy megáll a vendég, amint Pálházát elhagyva, az egyedülálló, több száz méter magas hegykinővésen elébukkan a vár.

Aki egyszer látja, nem is csodálkozik, ha hallja: egész Észak-Magyarországon — Sárospatak kivételével — Füzéren fordul meg a legtöbb kül- és belhoni turista: ötven-hatvanezren érkeznek egy-egy év nyári, őszi hónapjaiban. Iskolások, üzemek dolgozói, turistabuszok, külföldről és Magyarországból legtovábbi vidékeiről. És persze személygépkocsik százai. Hogy megcsodálják... az ország legészakibb részén és legszebb helyén fekvő: romvárat!

Minden év – újabb veszteség

Igaz, szép ez így is. Az omló falak, a könyező erdők-völgyek zöldje, s csak igen nehezen megmászható, fákkal borított meredély, s a gondolatok elkalandozás: milyen élet folyhatott itt évszázadokkal korábban, amikor az ezerháromszáz éves elején építették, amikor az Aba nemzetiségű volt, amikor IV. Béla a lányának ajándékozta, vagy amikor a mohácsi vész után Perényi János a magyar koronát ide menekítette. Ami azután mégis csak a törökök kezébe, a híres konstantinápolyi Héttoronyba került... Mindez megkapó, elgondolkodtató. Azonban aki vállalkozik, hogy felmásson a falak közé — mert valódi turistának való a felkúszás —, az közelről sajnos láthatja a még álló falak lassú romlását is. Pedig volna mit védeni! Hiszen a XV. században, amikor az országos nagyurak, így a Perényiek is, minden más hatalomtól elkülönülve éltek, itt állt az ország egyik legszebb várkapornája. A kapuboltozat, amelynek csak alig kivehető nyomai találhatók, a legdíszesebbek közé tartozhatott.

— Pedig mi tettük és tesszük a magunkét, s tennénk tízannyit is a várért — mondja Novák Ernő bácsi, aki nyugdíjasként a helyi népfrontszervezet elnöke és füzéri előljáró. A község ugyanis a Füzérkomlósi körzeti tanácshoz tartozik. — Néhány éve, amikor az Országos Műemléki Felügyelőséggel egyeztetjük a teendőket, alig lehetett lebeszélni idősebb embereket: ne menjenek alapokat feltárni, falat, romot tisztítani, mert nem bírnak felmászni. A fiatalok azonban jöttek. Csináltuk, azután megállt a munka, s maradt eddig.